

موسسه کار و قانون اجتماعی

۱۵۷

مدیریت موثر بهداشت، ایمنی و محیط زیست (HSE)

با رویکرد تیمی

نویسنده: بیل تیلر

مترجمین:

رضا میرزایی

سید شمس الدین علیزاده

عباس زراء نژاد

خرداد ۱۳۸۸

تیلور، بیل Taylor Bill

مدیریت موثر بهداشت، ایمنی و محیط زیست (HSE) با رویکرد تیمی/نویسنده بیل تیلور؛
مترجمین رضا میرزایی، شمس‌الدین علیزاده، عباس زراءنژاد.
تهران: مؤسسه کار و تأمین اجتماعی، ۱۳۸۸.

978 - 600 - 5244 - 11 - 3

۲۴۱ ص. جدول ۳۰.۰۰۰ ریال:

Effective environmental, health and safety management using the team approach, 2005

به اشت صنعتی، ایمنی صنعتی، بهداشت محیط زیست، میرزایی، رضا، ۱۳۵۲ - مترجم. علیزاده،
شمس‌الدین، ۱۳۵۹ - زراءنژاد، عباس، ۱۳۵۸ - مؤسسه کار و تأمین اجتماعی.

RC ۹۶۷ / ۴ ۱۳۸۸

۱۷۲۳۹۳۹

۲۰/۱۱

مدیریت موثر بهداشت، ایمنی و محیط زیست (HSE) رویکرد تیمی

ناشر: مؤسسه کار و تأمین اجتماعی

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

چاپ اول: ۱۳۸۸

حروفچینی و صفحه آرایی: محمد عسگری

لیتوگرافی چاپ و صحافی: سازمان چاپ و انتشارات

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۲۴۴-۱۱-۳

قیمت: ۳۰.۰۰۰ ریال

نشانی: پاسداران - ابتدای اختیاریه جنوبی - کوچه آزاده - شماره ۵

کدپستی: ۱۹۴۵۹۴۱۱۴۸

دورنگار: ۲۲۵۸۹۸۹۱

تلفن: ۲۲۵۶۲۷۳۳

پست الکترونیکی: lssi@lssi.ir

شبکه اطلاع رسانی: www.lssi.ir

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
الف	مقدمه
ج	مقدمه مترجمین
ه	سخن آغازین
ز	پیشگفتار
۱	فصل اول: مدیریت بهداشت، ایمنی و محیط زیست
۹	فصل دوم: مقدمات بهداشت و ایمنی OSHA
۱۵	فصل سوم: مبانی مدیریت برنامه های بهداشت، ایمنی و محیط زیست
۲۵	فصل چهارم: سیستم کم هزینه بهداشت و ایمنی تاسیسات
۴۱	فصل پنجم: کارگروه عالی بهداشت و ایمنی
۵۷	فصل ششم: کارگروه رویه های اجرائی و قوانین
۶۷	فصل هفتم: کارگروه آموزش و سمینار
۷۳	فصل هشتم: کارگروه ممیزی و بازرسی
۸۵	فصل نهم: کارگروه بهداشت و محیط زیست
۹۷	فصل دهم: کارگروه شرایط اضطراری و آتش فروزی
۱۰۷	فصل یازدهم: کارگروه ضبط و ربط کارگاهی
۱۱۵	فصل دوازدهم: کارگروه بررسی رویدادها
۱۲۳	فصل سیزدهم: کارگروه امنیت و حراست
۱۲۹	فصل چهاردهم: مسئولیت های بهداشت و ایمنی
۱۳۳	پیوست ها

مقدمه

هر ساله بیش از دو میلیون نفر در جهان به دلیل ابتلا به بیماری های شغلی و حوادث ناشی از کار جان خود را از دست می دهند و تلاش سازمان ها علاوه بر افزایش بهره وری در جهت صیانت و سلامت نیروی کار شتاب بیشتری می گیرد. بدون شک علاقه و تمایل سازمان ها در سال های اخیر برای استقرار سیستم های مدیریت ایمنی و بهداشت شغلی ناشی از نیاز آنها به داشتن کارگران سالم، با رضایت شغلی و کارایی بالا و همچنین رویگردانی از رویه های رو به افول مدیریت ایمنی در سازمان ها بوده است.

با پیدایش سیستم های مدیریت ایمنی و بهداشت شغلی نظیر OHSAS و HSE تفکر صیانت نیروی انسانی عنوان محور توسعه پایدار نهادینه گردیده و به جرأت می توان گفت که تفکر سنتی بخش های ایمنی و بهداشت در سازمان ها به مرور جای خود را به نگرش سیستمی ایمنی و بهداشت می دهد. تیرا امروزه جوامع دریافته اند که در انجام کلیه امور همواره پیشگیری از طریق اجرای یک سیستم مدرن و کارآمد بسیار مناسب تر از روش های اصلاح بعد از برخورد با شرایط غیر ایمن و پس از وقوع حادثه است.

مدیریت HSE با جلوگیری از بروز حوادث سیستم های تدوین استراتژی یکپارچه و برقراری ارتباطات دو سویه و مؤثر در سازمان، با هدف استقرار نظام مدیریتی پویا توانسته است برای پیاده سازی اصول، تهیه و تنظیم قوانین و مقررات، سیستم مدیریت یکپارچه، اقدام های مؤثر و پایداری انجام دهد. این سیستم فرآیندی دانایی محور و مسئولیت پذیر است که همه سطوح بالا، میانی و سطوح پایین بنگاه ها از جمله سرپرستان و کارگران را در بر می گیرد.

این سیستم با شناسایی و ارزیابی عوامل زیان آور در سازمان خطرها را به حداقل رسانده و سبب پیشگیری از آسیب های انسانی، ضرر و زیان های مالی، ضایعات ناشی از تولید، پایین آمدن کیفیت، آسیب رسیدن به محیط زیست و همچنین کاهش تاثیر حوادث گردیده و عملکرد صنعت را ارتقا می دهد.

مدیریت HSE ایجاد یک سیستم پویا و با کیفیت که پشتوانه آن اعتماد به نفس و روحیه مصمم و ساعی در ایجاد ارتباط منطقی و کرامت مدار با عوامل انسانی و در ارتباط مستقیم با فرهنگ جامعه، تمالی سازمان و ابعاد مدیریت کیفیت جامع است، مدیریتی متکی بر سیستم آموزش کارآمد، تجهیزات مناسب و ارزیابی مستمر و مهمتر از همه شناخت دقیق روحیات فردی و فرهنگ ملی و منطقه ای است.

این مجموعه که تحت عنوان « مدیریت مؤثر بهداشت، ایمنی و محیط زیست (HSE) با رویکرد تیمی تهیه شده در واقع تلاشی در جهت تبیین و تشریح نقش مدیریت مؤثر در استقرار یک نظام ایمنی و بهداشت و صیانت از نیروی کار در تمامی سطوح سازمان است. امید است که این کتاب بتواند راهنمای مناسبی جهت حل مسائل و مشکلات مرتبط با بهداشت و ایمنی در محیط کار باشد.

دکتر محمدرضا سپهری

رئیس مؤسسه کار و تأمین اجتماعی

مقدمه مترجمین

پیشرفت صنعت در جوامع بشری دو پدیده متضاد با خود به همراه داشته که یکی آسایش و دیگری رنج و مشقت برای انسان ها و آلودگی های زیست محیطی. برای کنترل مشکلات و مسائل بهداشت، ایمنی و زیست محیطی ناشی از صنعتی شدن، مدیریت مؤثر بهداشت، ایمنی و محیط زیست در صنایع پیشرو در دنیا مطرح گردیده و چند سالی است که این مدیریت در ایران به ویژه در صنعت نفت نیز شکل گرفته تا رفاه و آسایش را برای انسان، ایمنی و صیانت از اموال و دارایی ها و نیز حفاظت از محیط زیست را به ارمغان آورد.

استفاده از تجربیات بشری یکی از راه های ارتقاء دانش از گذشته های دور تاکنون بوده است این تجربیات ضمن استفاده کردن دایره دید بشری نسبت به مشکلات پیش رو از دوباره کاری و اتلاف زمان و موازی کاری جلوگیری کرده و انسان را قادر به طی مسیر درست در ارائه راه حل می کند.

از این رو کتاب پیش رو حاصل تجربه های عملی یکی از مدیران ارشد ایمنی در صنایع پیشرفته کشور آمریکا در مدیریت بهینه سیستم 'SI' بوده که برای استفاده همکاران محترم شاغل در مشاغل مرتبط با بهداشت، ایمنی و محیط زیست انتخاب، ترجمه و تدوین شده است تا با اجرایی نمودن آن در صنایع کشور شاهد موفقیت های بیش از پیش این عزیزان باشیم.

در این کتاب سعی بر اصل امانتداری بوده ضمن اینکه محاسن علمی قربانی زیبایی نشده است. امید است کلیه افراد مرتبط از جمله مدیران، سرپرستان، کارکنان، دانشجویان و متخصصان از این کتاب بهره لازم را ببرند و با ارائه پیشنهادات سازنده، ما را در قدم های بعدی راهنمایی نمایند.

با آرزوی توفیق الهی

سخن آغازین

داشتن روشهای اجرایی و آگاهی از مسائل بهداشت، ایمنی و محیط زیست به تنهایی نخواهد توانست از افراد، اموال و محیط زیست محافظت نماید. کلید موفقیت، استقرار یک سیستم مدیریت بهداشت، ایمنی و محیط زیست^۱ است. چنین سیستمی که تمام سطوح سازمانی را درگیر می نماید به صورت مستمر دانش افراد را بالا برده و از انسان، اموال و محیط زیست محافظت خواهد نمود.

بیل تیلور^۲ سالیان متمادی، تجارب بسیاری در زمینه استقرار و نگهداری سیستم مؤثر بهداشت، ایمنی و محیط زیست در سازمانهای عمومی و خصوصی داشته است. در این کتاب فنون تیلور شرح داده خواهند شد، فئونی که سازمانها از آنها جهت استقرار سیستمهای موفق مدیریتی استفاده می نمایند.

سیستم مدیریت بهداشت، ایمنی و محیط زیست که در کتاب تیلور شرح داده شده است بر اساس همان فنون ثابت شده ای است که سازمانها از آن برای مدیریت دیگر مسائل خود مثل تولید، خدمات، کیفیت و فروش استفاده می کنند. رمانهایی که به صورت موفقیت آمیزی دیگر مسائل خود را مدیریت کرده اند اگر از فنون مدیریتی مشابهی استفاده نمایند به طور یقین خواهند توانست در انجام مدیریت مسائل بهداشت، ایمنی و محیط زیست خویش نیز موفق باشند. تیلور کاملاً واضح و شفاف شرح داده است که چگونه یک سازمان می تواند سیستم مدیریت بهداشت، ایمنی و محیط زیست را ایجاد کرده و حفظ نماید.

روش تیلور یک راز نیست چرا که سالهاست مشخص شده که اگر تمام سطوح یک سازمان مسئولیتهای محوله خویش را به طور مؤثر انجام دهند، آن سازمان موفق خواهد شد. بنابراین تیلور بیان می کند که چگونه تمام سطوح سازمان، مسئولیتهای فردی و سازمانی مربوط به بهداشت، ایمنی و محیط زیست خویش را انجام دهند. چنین سیستم مدیریتی به طور مؤثری از افراد، اموال و محیط زیست محافظت خواهد نمود. در چنین سیستمی تمام استانداردها، مقررات و قوانین بهداشت، ایمنی و محیط زیست رعایت خواهند شد و افراد و سازمان از هرگونه تعهد الزام آور دیگری محافظت می نمایند. تأکید اصلی سیستمی که به وسیله تیلور

1. Health, Safety and Environmental Management System

2. Bill Taylor

شرح داده شده است بر تعهد و مشارکت مدیر ارشد می باشد. وقتی مدیر ارشد جهت دستیابی به تمام اهداف سازمان از قدرت خویش استفاده می نماید، باید جهت دستیابی به اهداف بهداشت، ایمنی و محیط زیست سازمان نیز از این قدرت استفاده کند.

با مدیریت ارشد به طور یقین سیستم مدیریت بهداشت، ایمنی و محیط زیست موفق خواهد بود. بسیاری از مدیران ارشد نمی دانند که چگونه مسئولیتهای مرتبط با بهداشت، ایمنی و محیط زیست را اداره کنند. بیل تیلور یک سیستم مدیریتی موثری را شرح داده است که با صرف حداقل زمان، همه مدیران می توانند با موفقیت از آن استفاده نمایند.

بسیاری از سازمانها هیچ مسئولیتی مهمتر از محافظت کارکنان نمی باشد. وجود بیماریها و آسیبهای شدیدی را با مرگ در یک سازمان نهایت ضعف آن سازمان را نشان می دهد. سازمانهایی که سیستم تیلور را به طور مؤثر و کارآمد توسعه داده و حفظ نمایند به طور حتم موفق بوده و عاقبت نه تنها اقدامات را جهت حفاظت از افراد، اموال و محیط زیست انجام خواهند داد.

ریموند پی. بویلستون، سی اس پی

پیشگفتار

در طول دوازده سال فعالیت در زمینه ایمنی، جهت مدیریت برنامه های بهداشت و ایمنی کارکنان در صنایع خصوصی و دولت محلی سخت کار کرده ام. در این مدت به موفقیت‌های جزئی رسیده، میزان اندکی پاداش دریافت نموده ام و طی این مدت معمولاً همه چیز رضایت بخش بود. در واقع، زمانی که آسیب رخ می دهد دلیلی برای خوشحالی و رضایت وجود ندارد اما تا جایی که می توانم، به عنوان یک مدیر ایمنی و بهداشت هر چیز درستی که می بایست انجام می دادم را انجام داده بودم. دریافت بودم که مشکلات از لجبازی کارکنان ناشی می شود و نیز از مدیران لجباز که به عنوان یک مانع نگر هستند که فقط کار خود را انجام می دادند و نیز بعضی از مدیران لجبازی که به برنامه ایمنی و بهداشت کارکنان به عنوان یک مانع می نگرستند.

واقعیت این بود که مدیران سی دان می نمودند چگونه برنامه ایمنی و بهداشت کار را مدیریت کنند. خود من نیز به این مشکل گرفتار بودم. با خود را تنها به شیوه ای که می دانستم انجام می دادم، بعداً دریافتم که کارم را چقدر بهتر می توانم انجام دهم و این عملی نشد تا اینکه با ری بویلستون^۱ مدیر عامل شرکت ELB شروع به کار نمودم. آنجا بود که نحوه مدیریت ایمنی و بهداشت را آموختم.

در سال ۱۹۷۸ ری بویلستون همراه دو شریک خویش ریک^۲ و جان لامسن^۳ شرکت ELB را تاسیس کردند. ELB یکی از شرکتهای مهم مشاوره ای در زمینه ایمنی و بهداشت شغلی بود. من واقعاً احساس خوشحالی و خوشبختی می کردم که توانستم به عنوان یک مشاور و مدیر واحد آموزش به این شرکت ملحق شوم. به عنوان یک مشاور، شرکت ELB این فرصت برای من پیش آمده بود که به صورت مستقیم تحت نظر آقای ری کار کنم کسی که من او را به عنوان یکی از بزرگترین نخبه های ایمنی در کشور می شناختم.

در سال ۱۹۹۰، ری کتاب مدیریت برنامه های ایمنی و بهداشت را منتشر نمود. تا آن زمان تقریباً توانسته بودم در بسیاری از سفرها به همراه آقای ری از سایت های صنعتی و شهرداری ها

1. Ray Boylston

2. Rick Ennis

3. John Lumsden

در سرتاسر ایالات متحده و کانادا بازدید نمایم، به عبارت دیگر این تجربه را کسب نمودم که چگونه می توان ایمنی و بهداشت کارکنان را مدیریت نمود. توانسته بودم تمام فنون ری را بیاموزم. ری نه تنها یک مشاور در محیط کار در آمریکای شمالی بود بلکه یک مدیر ایمنی و بهداشت با یک رکورد جهانی بود، در طول ۱۳ سال خدمت صادقانه او ۲۷۰۰ کارگر تحت پوشش وی، حتی یک آسیب منجر به از دست رفتن زمان کاری را تجربه نکرده بودند.

برای من روشن شد که با توجه به سیستم آقای ری، من در طول ۱۲ سال فعالیت خود، تمام کارهایم را اشتباه انجام داده بودم. پیرو سیستم آقای ری شدم و این امر باعث شد تا آقای ری به من اجازه دهد که به عنوان استاد این سیستم را آموزش دهم.

سادهای اول من تحیر بودم که چگونه این سیستم در کاهش آسیب ها و بیماریهای کارکنان موفق عمل می کند، اما این نکته را درک نمودم هر جا که این سیستم به طور صحیح اجرا می شد، منطق و سادگی آن، موفقیت آن را تضمین می کرد.

می توان گفت که بویلی این کتاب مدیریت ایمنی و بهداشت شغلی را تدوین نمود. اکنون وقت آن بود که این کتاب بروز شود. با ری در این خصوص تماس گرفتم و او موافقت کرد. اما بعد از اینکه شروع کردم دریافت کردم که در کتاب اصلی ری، چیزهای مهم و حیاتی زیادی وجود دارد که باید در تالیفات بعدی آورده شود. به علاوه، چیزهای دیگری نیز وجود داشتند که از ری آموخته بودم.

در این کتاب به طور شفاف این سیستم شرح داده شده است و اطلاعات مفیدی را برای افرادی که مسئول ایمنی و بهداشت شغلی از جمله مهندسان می باشند، فراهم شده است. همچنین در این کتاب بینشی برای خوانندگان فراهم خواهد شد.

اکنون ری بازتنشسته شده است و شرکت ELB هم زیاد درم نیاید ولی من هنوز هم معمولاً سعی می کنم با او کار کنم. باید بگویم که بزرگترین فرصت و شانس من این بوده که با شرکتهایی کار می کنم که بیشترین احترام را برای متخصصین ایمنی قائل هستند. دو همکارم در انجمن CTJ دیوید کوبل^۲ و جیم جونز^۳ افرادی بودند که من همیشه در خصوص OSHA^۴ و قانون آن بر آنها تکیه داشتم، همچنین دوست دارم اعتراف کنم که دیوید در نوشتن این کتاب خیلی کمک کرده است.

1. Up-to date

2. David Coble

3. Jim Jones

4. Occupational Safety and Health Administration

ایشان خلاصه های متنوع اما گرانبها، برای کتاب اصلی ری تنظیم کردند و همچنین آنها را بروز نمود. اگر کسی این کتاب را حتی تنها برای بخش پیوست آن خریداری نماید، برای او بسیار ارزشمند خواهد بود.

همه افراد شانس و فرصت آموختن بهترینها را ندارند. مسیری ایجاد نموده ام و بسیار خوشحالم که می توانم آموخته های خود را به شما انتقال دهم. آرزوی من این است که قادر باشید این مفاهیم را بیاموزید و در پیشگیری از بروز آسیبها موفق باشید.

بیل تیلور، سی اس پی

www.ketab.ir